

Uit het dagboek van Jan Monen die leefde op Kumpenhof te Tungelroy van 1756-1836

Nu alom in ons bisdom nieuwe parochies en rectoraten worden opgericht, nu op tientallen van plaatsen nieuwe kerken verrijzen, is het wel eens interessant te vernemen, hoe het bouwen van Godshuizen in onze streken voor anderhalve eeuw in zijn werk ging. Gelijk tegenwoordig waren ook toen niet zelden groote moeilijkheden te overwinnen, vooral als de nieuwe kerk op eene andere plaats zou komen als de oude.

Te Tungelroy, een rectoraat van de uitgestrekte parochie Weert, is men op het oogenblik doende met den bouw van eene nieuwe pastorie (in het jaar 1912 werd er de kerk gerestaureerd en vergroot) vier jaar geleden heeft men den toren aanmerkelijk verhoogd en er een derde klok ingehangen. Welnu én over de oprichting van het rectoraat én over de oude pastorie én over den bouw der tegenwoordige kerk én over de twee oude klokken bericht ons de kroniekschrijver. Luistert.

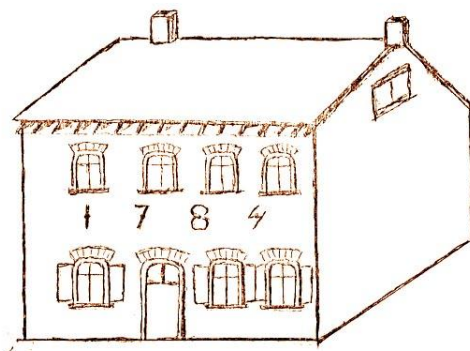
Hoe dat Thungelroij den capelaen bekomen heeft en van het timmeren der kercke.

Het gehuygt Swartbroeck heeft het eerst begonst om eenen priester ofte kapelaen te mogen hebben, het welck zej na langen teijt verkregen hebben, want ik heb den kapelmeester van Swartbroeck, met name Hubertus Brueckers, hooren zeggen, dat zij daarmede bezig waren geweest wel omtrent de twelf jaren.

Als dit nu tot Swartbroeck geéindigt was, zoo heeft Thungelroij hetzelfde ook begeerd. Maar daer en was in Thungelroij geen geld, om tegens het kapittel van Mstrigt, dat de tienden hier trock, op te staen. En de menschen en zouden daer al niet geerne veel toe gegeven hebben. Zoo hebben de kapelmeesters de gemeente van Weert verzocht, om de onkosten te betalen, die er zouden voorvallen; en dit hebben zej verkregen, want de advocaat, die het zoude bedienen en de scholtis tot Weert waren gebroeders.

Toen hebben zej het kapittel aangedaen in het jaar 1782 om eenen kapelaen, denwelcken zej binnen korten teijt hebben bekomen, waant omtrent een half jaer teijts is het gevonnist, dat het kapittel van Mstrigt alles moet doen, wat tot den godsdienst hoort.

Dan is alhier de eerste hoogmisse gedaen in het jaar 1782, den 21 juli, behalve dat er op den dag van de H. Barbara, den 4 December vroeger alle jaeren een gedaen werd, welke heer Kuelen kapelaan in de stadt alhier quaem doen.

Oude pastorie, gebouwd in 1784

De pastoreij is gebouwd in het jaar 1784 niet ver van de kapel; die kapel was achttien houtvoeten en een halven breed en zeven en dertig houtvoeten lang tot aan den autaar. De zijmuren waren van

mergelsteneenen, vóór en achter en de sakristey van tegelsteenen.

Alzoo deze kapel te kleen was, zoo heeft Thungelroij wederom omtrent het jaer 1788 de gemeente verzocht, om de onkosten te betalen, die zej zouden hebben, overdat zij het kapittel zouden aandoen om de voorzejde kapel grooter te timmeren. De gemeente Weert wederom de sterke hand leenende, hebben zej het kapittel van Mastrigt verzocht om de kapel grooter te timmeren. Het kapittel meteen content zijnde, quaem naar Weert. Des anderen daegs quaem de rentmeester van het kapittel, woonachtig in de stadt met eenen timmerman naar de kapel.

Daer wierd verordenneert, van de kap of het dak hooger op te winden en dan de muer aan de noordkant uit te breken en die aan den zuidkant hooger op te bouwen op vorm gelijk een biehal.

Dit en behaegde niet aan Peter Moonen en ook niet aan die van de Pelmersheij, voornamelijk niet aan Jan Peerlings en Godefridus Nies, want deze zochten de voorzejde kapel van de plaats te krijgen. Toen lieten de kapelmeesters een bestek maeken van eenen timmerman uit de stadt. Dit was: dat het kapwerk moest hooger opgewind worden en de mueren rond uitgebroken tot aan de sacristey en dat dan breeder en langer zou getimmerd worden. Met dit bestek ging men naar het kapittel en dit was hiermede content, om alzoo het werck te maken.

De menschen van de Pelmersheij, voornamelijk Jan Peerlings en Godefriedus Nies, en ook Peter Moonen, hoorende dat de kapel zoon zoude afgebroken worden, deden alle moeite om de kapel van de plaats te krijgen. Zeij beloofden het kapittel, steenen beij te varen en kalk te halen, maar het kapittel en wilde geen gehoor geven en gaf voor antwoord: "Al ware het, dat geij alles deedet, weij zeijn anders niet van zin dan te timmeren op de oude plaats". Alzoo waeren de menschen tegeneen: de Tuerken voor óp de plaats, die van Pelmersheij voor ván de plaats en ..... er wierd niet getimmerd.

de nieuwe kerk zoal die gebouwd werd vanaf 1792

Toen quamen zej wederom bijeen en overleijden, dat zej allemaal zouden teekenen, dat het kapittel zoude timmeren, waar het haer beliefd. Die van Pelmersheij zeijden: "Weij zullen het kapittel dan dwingen om te timmeren". Maar daer en wierd niet geteekend. Alsdan stonden op de Brabantsche Patriotten: dit hadde maer omtrent een jaer geduerd, toen was het op een eijnde.

Zoo hebben dan de kapelmeesters wederom door den advocaat laten schrijven naar het kapittel tot Mastrigt vanwege de kapel en dat zej de zaek overgaven aen het hof van Ruremonde. Toen is het kapittel afgekomen met het plan van deze nieuwe kerkcke en heeft gevraagd of zej daarmede content waren. De kapelmeesters waren content en het plan is gebragt voor het hof van Ruremonde: die hebben ook geteekent, content zijnde.

Als de menschen van de Pelmersheij hoorden van deze nieuwe kerck, hebben zej nog meer moeite

gedaan, om de nieuwe kerck op eene andere plaats te timmeren. Zij gingen naar den bisschop van Ruremonde; zij gingen naar anderen, die hun docht, dat hun daartoe kosten helpen....maer het kapittel en was anders niet van zin dan te timmeren op de oude plaats. Toen hebben zij den rentmeester van het kapittel aangevallen en hebben beloofd, dat zij zouden betalen, al wat het meer zoude kosten op de nieuwe plaats dan op de oude plaats.

Eindelijk hebben zij het kapittel tot zich gekregen in het jaer 1791 omtrent de maend augustus. Toen heeft het kapittel geteekent, content te zijn op de nieuwe plaats. De pastoor van Weert heeft ook geteekent, de welke daartoe zeer genegen was; de kapelaan van Thungelroij heeft oock geteekent. Toen werckten zij tegen malkanderen: die van de Pelmersheij ván de plaats, die van Teurken óp de plaats. Dit heeft alzo gedeurt van het voorzeijt jaer 1791 tot het jaer 1792, op de eersten dag van juni, wanneer de momber van Ruremonde of raadsheer van den keijser van oostenrijck (ick heb hem zelf hooren zeggen, dat heij deze kerck koste zetten aen de straat en op het land, dat heij maer wilde) hier quaem met twee advocaten, een voor Tuerken en een voor de Pelmersheij. Voorders waren hierbij drie heeren van het kapittel met hunnen timmerman; nog was hierbij de Pastoor van Weert, de welke zeer genegen was, de kerck te timmeren op de nieuwe plaats. Toen is het gebeurd, dat de kapelaan van Thungelrooij, de kerck geerne zoude hebben op het stuck land, gelegen aen de pastorey, grenzende van den eenen kant aan de Heerestraat, van den anderen kant, waar zij vaeren naar het Muelenvelt, genaemt Jakestraet. Maer die van de Pelmershey zijden, dat heij eens geteekend had op de nieuwe plaats en dat zij te veel onkosten gehad hadden, omreden dat zij de amortisatie (aflossing van lening) hadden moeten bekostigen, welke amortisatie en andere onkosten te samen geweest zijn over de duijssent gulden en er waren derthien huijsen, die dat betaald hebben. De menschen in het midden van Thungelroij en trocken zich de zaak niet aan alhoewel zij er voordeel bij hadden.

De menschen van Tuerken, de menschen van de Pelmersheij, de heeren van Ruremonde, het kapittel van Mstrigt, de pastoor van Weert staende nu op de nieuwe plaats, zoo separeerde de momber van Ruremonde od raadsheer van den keijser, de menschen in drij paerten. Toen vragde de momber aan die van Tuerken, of zij in de onkosten zouden willen helpen dragen, die de menschen van de Pelmersheij hadden gemaakt: dan zoude men de kerkck timmeren op het voorzeijt land aan de pastorij: het was aan Baetenkuijl, waer het stuck land het smaelst is.

“Neen”, zeide Peter Mullen, “wij trecken ons geen onkosten aan: Hadden zij daarin mee willen dragen, mogelijk hadde de kerck getimmerd geworden op het voorzeijt land, want zij en wisten nog niet van beijde zijden, hoe de zake zoude uijtvalen.

De momber of raadsheer van den keijser aan die van Tuerken voorstellende, hoe daer nog vele jaeren geprocedeerd zou kunnen worden en hoe zij dan zoolang zonder kerck zouden bleiven, en alzo gaende van de eene partij naar de andere, zijn zij dan toch eindelijk overeengekomen in het jaer 1792 op den eersten dag van juni ten elf ure, om de kerck te timmeren waer zij nu staet en dat hebben zij wederzijds geteekent denzelfden dag.

De menschen van de Pelmersheij moesten oock nog betaelen de onkosten, die de Tuerken gemaakt hadde wegens hunnen advocaat, en die uitgesproken werden in de overeenkomst.

De oude kapel stond op den driehoek, gelgen aan de Hoelstraat, langs den weg van Rooij op Weert, tusschen Hillen of beij Jan Kirkels en Huers of den Heerenhof;

Kaarts van 1771 mét Kapel St. Barbara

aan deze kapel waren de zijmueren van mergelsteen, de voorste muer en de sakristeij van gebacken steenen; deze steenen hebben zij gebruickt aen de nieuwe kerk voor de fondamenten in den grond. De oude kapel hebben zij beginnen af te breken in het jaer 1792, den 24 October; de nieuwe kerck hebben zij beginnen te bouwen datzelfde jaer 1792, den 31 October, op welken dag de eerste steen geleijt is door den pastoor van Weert, ten twee uren na den noen. De plaets, waar de eerste steen geleijt is aen de kerck, is langs de Deijkerstraet op den hoek, daer het koor ingetrokken is onder den zesden balk van den toren te beginnen, geleijck boven aen de ankers te zien is.

In dat zelfde jaer 1792 hebben zij de fondamenten gemaekt en toen zeijn zij opgehouden tot het jaer 1793, wanneer zij het werck voltrokken hebben, effen voor den dag van de H. Barbara. Den 4 december: toen waren de France patriotten hier in het land. De timmerleijden, met name Rutten, en een uit de stad Weert, Hendrikus Grispen, die de kerck hadden aangenomen voor achttien duysent gulden, Luijcks geld.

Computer-reconstructie van de oude Kapel. De zijmuren waren van mergelsteen. De voorkant en de sakristie waren van baksteen zoals omschreven in dit document. Achter de sakristie.

In 1584 werd door Bisschop Lindanus opdracht gegeven voor de bouw van een nieuwe kapel in Tungalroy; Op 18 november 1653 is de kapel herbouwd ivm verwoestingen in Tungalroy. Wellicht is deze tekening nog de kapel uit 1653. De kapel werd afgebroken in de herfst van 1792.

In het jaer 1798, in de maand april zeijn de kruisen van de torens gedaen door de Francen in Weert, Thungelroij en Swartbroeck; in het jaer 1802, den 2 augustus is het kruis in Thungelroij wederom op den toren gezet, namiddag ten vier uren en een half.

De eerste klok, die de tiende-heffers of het kapittel hebben moeten bezorgen in de nieuwe kercke, is ons ontnomen ten tijde van de vervolging van Bonapart, keijser van de France. De tweede klok, dewelcke de menschen van Thungelroij zelf hebben moeten betalen, is in den toren gekomen het jaer 1812, den 10 september. Zeij is zwaar driehonderd pond en kost, ieder pond aan 44 stuivers, honderd en vijf kronen en een half.

Bij het betalen van die tweede klok, is het klankgat in de toren uitgekapt aan de oostzijde, naest den vorst van de kerck: anders en wilden de menschen van de Pelmersheij in die tweede klok niet meebetalen.

De dreij voornaemsten door welcke de kerk van plaets gezet is geworden waren: Jan Peerlings, woonachtig bij Pluenen (Pelmersheij), Godefridus Nies, woonachtig beij Beelen (Richting Pelmersheij), en Peter Moonen, woonachtig beij Koenen (Coonenhof) en deze laatste was de principaelste, want heij veel voetstappen daarvoor hadde gezet.

Nota: Willen van der A. zijde, dat de (onroerende) goederen van de kerkck van Sint Barbara geschonken werden in het jaer 1636; de opbrengst is alle jaren 72 gulden.